

Parlamentul
Republicii Moldova

Di.P. nr. 67
25 iunie, 2020

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1), lit. b) din Constituția Republicii Moldova, articolul 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

Semnatarii sesizării

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova:

Dinu Plengău *Alina*

Data:

25 iunie, 2020

13:10

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	1026	
" 25 "	06	2020

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră

I – AUTORUL SESIZĂRII

1. Numele/Denumirea: **Dinu**
2. Prenumele: **Plîngău**
3. Funcția: **Deputat în Parlamentul Republicii Moldova**

II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prin prezenta sesizare, în temeiul prevederilor art. 135 alin. 1) lit. (b) din Constituție, art. 4 lit. (b) din Codul Jurisdicției Constituționale, se solicită interpretarea art. 140 alin. 2) în coroborare cu prevederile art. 134 alin. 1), și alin. 2) raportate la art. 136 alin. 3) din Constituție.

Sesizarea în cauză are drept obiect primordial de a preciza prin interpretarea art. 140 alin. 2) în coroborare cu prevederile art. 134 alin. 1) și 2) din Constituție dacă:

- Instanțele de judecată ar fi în drept de a interpreta în cadrul procesului de înfăptuire a justiției, în sensul calificării unor hotărâri ale Curții Constituționale ca fiind acte administrative și unele activități ale Plenului Curții Constituționale ca fiind activitate administrativă, realizată de Curtea Constituțională în calitate de autoritate publică?
- În activitatea sa, Curtea Constituțională, își exercită atribuțiile funcționale în plen, conform Constituției și legilor speciale - Codul Jurisdicției Constituționale, Legea cu privire la Curtea Constituțională sau se conduce și de Codul Administrativ?
- În sensul art. 134 alin. 2), art. 140 alin. 2) din Constituție, exercițiul atribuțiilor funcționale ale Curții Constituționale este subordonat controlului din partea puterii judecătorești, în calitate sa de exponent al puterii de stat în cadrul mecanismului constituțional de exercitare a puterii de stat conform

principiului separării puterilor (art. 6 din Constituție) arbitrat de Curtea Constituțională?

- Hotărârile Curții Constituționale cu privire la alegerea și/sau destituirea în/din funcția de Președinte al Curții Constituționale se supun unor căi de atac?

III – EXPUNEREA ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL SESIZĂRII

În cadrul bunei organizări a autorităților statului, rolul Curților Constituționale este unul esențial și definitoriu, reprezentând un adevărat pilon de susținere a statului și a democrației, garantând egalitatea în fața legii, libertățile fundamentale și drepturile omului. Totodată, Curțile Constituționale contribuie la buna funcționare a autorităților publice în cadrul raporturilor constituționale de separație, echilibru, colaborare și control reciproc al puterilor statului¹, în calitate sa de "ultim arbitru independent în probleme constituționale", independența fiind esențială exercitării atribuțiilor jurisdicționale².

Potrivit jurisprudenței Curții, "Curtea Constituțională, ca unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova, este independentă față de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției, garantează supremația Constituției, asigură respectarea principiului separării puterii de stat între putere legislativă, executivă și judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat. Baza juridico-normativă a activității Curții Constituționale o constituie Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codul jurisdicției constituționale".

În virtutea statutului său special, a independenței sale constituționale față de orice altă autoritate, Curtea Constituțională își soluționează problemele financiare, tehnico-materiale, informaționale, de personal și alte probleme ale asigurării condițiilor necesare pentru activitatea sa. Exercițarea de către Curtea Constituțională a atribuțiilor sale este garantată de Constituție și concretizată în Legea cu privire la Curtea Constituțională.

În conformitate cu prevederile art. 136 alin. (3) din Constituție, art. 7 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 5 lit. (a) din Codul Jurisdicției Constituționale, președintele Curții Constituționale este ales cu majoritatea de voturi ale judecătorilor Curții. Or, alegerea președintelui Curții Constituționale

¹ § 64 HCC nr. 16 din 16/05/2013

² §19, 22 Opinia CDL-AD (2019)028

ține de competența funcțională a Curții și se exercită în Conformitate cu prevederile Constituției, concretizate în Legea cu privire la Curtea Constituțională și Codul Jurisdicției Constituționale. Cu referire la revocarea Președintelui Curții Constituționale, conform Hotărârii Curții Constituționale, nr. 11/2010, Curtea menționează că dacă procedura de revocare nu este expres reglementată, aceasta este aceeași ca și în cazul alegerii funcționarului cu demnitate publică.

Această sesizarea a apărut ca o necesitate în legătură cu contestarea de către ex-președintele Curții Constituționale, Vladimir Țurcanu a hotărârii privind revocarea acestuia din funcția de Președinte al Curții Constituționale. În prezent, suntem în faza în care o instanță judecătorească va/poate verifica legalitatea unui act emis de către Plenul Curții Constituționale.

Prin hotărârea Curții Constituționale nr. AG-6 din 19.08.2019, judecătorul Țurcan Vladimir a fost ales în funcție de președinte al Curții Constituționale cu majoritatea de voturi, alegerea președintelui Curții reprezentând în conformitate cu prevederile art. 5 lit. (a) din Codul Jurisdicției Constituționale un act de exercitare de către Curtea Constituțională a atribuțiilor funcționale în conformitate cu procedura reglementată de Legea cu privire la Curtea Constituțională.

Din prevederile constituționale care reglementează statutul președintelui Curții Constituționale, art. 136 alin. (3) din Constituție, art. 7 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, rezultă că funcția de președinte al Curții Constituționale este o funcție eligibilă care se obține în cadrul unui proces electiv desfășurat cu participarea exclusivă a judecătorilor Curții Constituționale, unicul criteriu de eligibilitate fiind votul de încredere a majorității sau celui mai mare număr dintre judecătorii constituționali, iar în cazul parității de voturi, prin tragere la sort.

În acest sens, în cadrul procesului de organizare internă a Curții Constituționale, potrivit conceptului constituțional al condiției de eligibilitate, președintele Curții Constituționale trebuie să satisfacă condiția de eligibilitate pe parcursul exercitării funcției, sub sancțiunea încetării mandatului de președinte al Curții Constituționale (§128, 129 HCC nr. 2 din 20.01.2015). Pierderea încrederii acordate președintelui Curții de majoritatea judecătorilor constituționali, are drept efect încetarea mandatului de președinte al Curții Constituționale. (idem §132, §133 alin.2).

În conformitate cu prevederile art. 16 din Codul Jurisdicției Constituționale, art. 23 alin. (2) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, "Plenul Curții Constituționale, pe lângă exercitarea jurisdicției, conduce activitatea Curții în ansamblu", mandatul președintelui Curții reprezentând o delegare a exercitării atribuțiilor exclusive ale Curții Constituționale în calitatea sa de instituție independentă.

Per a contrariu, menținerea în funcție a unui președinte al Curții Constituționale care a pierdut încrederea majorității judecătorilor Curții Constituționale, ar goli de substanță calitatea de reprezentant și administrator al președintelui Curții, care i-a fost atribuită de Plenul Curții Constituționale în cadrul unui proces decizional de jurisdicție constituțională (idem §136), alegerea președintelui Curții Constituționale constituind un act realizat de către Plenul Curții Constituționale a competențelor funcționale.

Inamovibilitatea constituțională în sensul art. 137 din Constituție, concretizată la art. 14 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, asigură stabilitatea mandatului de judecător constituțional și nu se referă la mandatul de președinte al Curții Constituționale care ține de competența funcțională a Curții Constituționale și se acordă în temeiul unui act al Curții Constituționale emis exclusiv în conformitate cu prevederile Constituției, Legii cu privire la Curtea Constituțională și Codul Jurisdicției Constituționale - legislația specială de care se conduce Curtea în activitatea sa potrivit art. 2 din Legea cu privire la Curtea Constituțională. Or, calitatea de președinte al Curții Constituționale nu este un drept garantat de statutul de judecător constituțional, acesta reprezintă un "mandat" încredințat de Plenul Curții Constituționale care poate fi revocat, în aceeași procedură în care a fost acordat.

Curtea Constituțională în jurisprudența sa constantă a statuat că, de regulă, destituirea presupune o procedură mai complicată decât numirea în funcție sau cel puțin una echivalentă, iar în cazul reglementării constituționale sau legale a procedurii de numire în funcție, nu este neapărat necesară reglementarea procedurii de destituire, aceasta prezumându-se (a se vedea, inter alia, § 4 din Hotărârea nr.11 din 27 aprilie 2010 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr.30-XVIII din 4 martie 2010 privind eliberarea din funcție a Președintelui Curții Supreme de Justiție, HCC nr. 21 din 25.07.2013, §56).

Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. Ag-4 din 23.04.2020, Plenul Curții Constituționale a constatat pierderea de către Țurcan Vladimir a încrederii privind

exercitarea funcției de președinte al Curții Constituționale, motiv din care ultimul a fost destituit din funcție cu votul majorității judecătorilor constituționali.

Prin hotărârea Curții Constituționale nr. Ag-5 din 23.04.2020, prin vot secret în funcția de Președinte al Curții Constituționale, pe un termen de 3 ani, a fost aleasă judecătorul Domnica Manole.

În conformitate cu prevederile art. 140 alin. 2 din Constituție, precizate la art. 26 alin. 5 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale nu sunt supuse niciunei căi de atac, sunt definitive și intră în vigoare la data adoptării.

În speță, atât hotărârea Curții Constituționale nr. Ag-4 din 23.04.2020, cât și hotărârea Curții nr. Ag-5 din 23.04.2020, și-au produs efectele constituționale la data adoptării.

La data de 04.05.2020, ȚURCAN Vladimir a contestat cu cerere prealabilă hotărârea Curții Constituționale nr. Ag-4 și nr. Ag-5 din 23.04.2020, în temeiul Codului administrativ, solicitând anularea acestora.

Necesită a fi reținut faptul că potrivit prevederilor art. 140 alin.(2) din Constituție, art. 26 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, "actele Curții Constituționale nu sunt supuse niciunei căi de atac, sunt definitive și intră în vigoare la data adoptării", regimul juridic al actelor Curții Constituționale nefiind susceptibil a fi modificat sau anulat în temeiul altor legi, inclusiv Codul Administrativ, Curtea Constituțională conducându-se în activitatea sa de actele legislative indicate la art. 2 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, motiv din care cererea de anulare a hotărârilor Curții Constituționale nr. Ag-4 și nr. Ag-5 din 23.04.2020, adresate de judecătorul ȚURCAN Vladimir Curții Constituționale, urmează a fi examinată în conformitate cu prevederile art. 2 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 72 din Codul Jurisdicției Constituționale. Or, cererea formulată de ȚURCAN Vladimir urmează a fi examinată în esență, indiferent de denumirea actului indicat de către autor în textul cererii.

Cererea de desființarea actelor Curții Constituționale care *ipso jure* sunt irevocabile, nu pot fi examinate de către Plenul Curții Constituționale în altă procedură decât, procedura prescrisă de Codul Jurisdicției Constituționale și anume procedura de revizuire a hotărârii reglementată la art. 72 din Codul Jurisdicției Constituționale. Or, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, o

normă trebuie interpretată în sensul în care permite aplicarea ei și nu în sensul în care se exclude aplicarea ei³, prin urmare, regulile inerente unui atare exercițiu, exclud respingerea cererii privind revizuirea hotărârilor Curții Constituționale, nr. Ag-4 și nr. Ag-5 din 23.04.2020 din motivul indicării greșite a denumirii cererii și procedurii în care urmează a fi examinată, Curtea având obligația de a examina în esență cerințele formulate de către autor, fără a se limita la condițiile de formă.

Orice cerere adresată unei autorități jurisdicționale privind revenirea supra propriei soluții, reprezintă în esență o cerere de revizuire care urmează a fi examinată conform procedurii prescrise de lege în cadrul unui proces decizional similar celui în care s-a ajuns la hotărârea desființarea căreia se solicită, motiv din care cererea formulată de ȚURCAN Vladimir privind anularea hotărârilor Curții Constituționale, nr. Ag-4 și nr. Ag-5 din 23.04.2020, se examinează de către Plenul Curții Constituționale în conformitate cu prevederile art. 72 și Capitolul 8 din Codul Jurisdicției Constituționale.

Examinând admisibilitatea cererii, Curtea trebuie să verifice respectarea condițiilor revizuirii prevăzute de articolul 72 alin.(1) lit.a) din Codul jurisdicției constituționale.

Curtea observă că motivul invocat al revizuirii prevăzute de articolul 72 din Codul jurisdicției constituționale constă în invocarea unor prevederi legale, în special prevederile Codului Administrativ, susceptibile de a schimba esențial hotărârile Curții. Prin urmare, Curtea trebuie să constate dacă împrejurările invocate de judecătorul ȚURCAN Vladimir sunt de natură să schimbe în mod esențial hotărârile.

În acest sens, Curtea reiterează că prevederile legale în vigoare se prezumă a fi cunoscute de Curte la momentul adoptării hotărârilor Curții Constituționale, nr. Ag-4 și nr. Ag-5 din 23.04.2020 și reglementările legale care nu au fost aplicate în procesul jurisdicției Constituționale, nu pot constitui împrejurări noi în măsură de a justifica revizuirea hotărârilor Curții Constituționale în temeiul art. 72 alin. (1) din Codul Jurisdicției Constituționale. Or, din conținutul cererii nu pot fi desprinse alte "împrejurări" necunoscute de la data pronunțării care ar putea să schimbe esențial hotărârile.

³ §118 HCC nr.2 din 20/01/2015

Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională⁴ și în activitatea sa nu se conduce de Codul Administrativ, motiv din care actele Curții Constituționale emise în Plenul Curții Constituționale în chestiuni ce țin de competența ei exclusivă, în principiu nu pot constitui obiect al controlului de legalitate în ordinea stabilită de Codul Administrativ.

Una dintre garanțiile constituționale inerente statutului de unică autoritate de jurisdicție constituțională în sensul definit la art. 134 alin. 2 din Constituție, este competența exclusivă a Curții de a soluționa "independent" probleme legate de propria funcționalitate, motiv din care subordonarea actelor Curții Constituționale emise în cadrul exercitării competențelor funcționale, altor exigențe decât celor definite de Legile potrivit cărora este exercitată jurisdicția constituțională sau controlului extern de legalitate, desființează statutul constituțional al Curții Constituționale.

În cazul în care, una din puterile statului ar putea interveni peste hotărârile și deciziile Curții Constituționale, asta ar prejudicia independența Curții Constituționale și ar face inaplicabil principiul separației puterilor în stat, Curtea fiind un arbitru în cazul delimitărilor de competențe constituționale.

Regimul juridic al actelor Curții Constituționale, în sensul definit la art. 140 alin.(2) din Constituție, nu poate fi anulat sau modificat în altă procedură decât cea de revizuire a Constituției și în temeiul altor legi decât cele constituționale, garant al regimului constituțional al actelor Curții Constituționale este inter alia însăși Curtea Constituțională.

Concluzionez cu faptul că Curtea Constituțională deține calitatea de arbitru independent în cadrul mecanismului constituțional de exercitare a puterii de stat conform principiului separării puterii. Niciuna din cele trei puteri: executivă, legislativă sau judecătorească, în cadrul procesului de arbitraj constituțional, nu poate avea „pârghii” de influență sau control asupra Curții Constituționale, pentru a nu se afecta esența de arbitru constituțional independent. Subordonarea actelor Curții Constituționale controlului de legalitate exercitat de puterea judecătorească, afectează statutul constituțional de arbitru descifrat prin prisma art. 134 alin.2) din Constituția Republicii Moldova.

⁴ art. 1, art. 2, art. 23 alin.2 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 5 lit. "a" din Codul Jurisdicției Constituționale

VI – DATE SUPLIMENTARE

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

a. Admiterea prezentei sesizări spre examinare și examinarea sesizării în regim de urgență.

b. Declararea sesizării admisibilă.

c. Interpretarea art. 140 alin.2) în coroborare cu prevederile art. 134 alin.1), și alin. 2) raportate la art. 136 alin. 3) din Constituție în sensul precizării următoarelor aspecte:

1. Instanțele de judecată ar fi în drept de a interpreta în cadrul procesului de înfăptuire a justiției, în sensul calificării unor hotărâri ale Curții Constituționale ca fiind acte administrative și unele activități ale Plenului Curții Constituționale ca fiind activitate administrativă, realizată de Curtea Constituțională în calitate de autoritate publică?
2. În activitatea sa, Curtea Constituțională, își exercită atribuțiile funcționale în plen, conform Constituției și legilor speciale - Codul Jurisdicției Constituționale, Legea cu privire la Curtea Constituțională sau se conduce și de Codul Administrativ?
3. În sensul art. 134 alin. 2), art. 140 alin. 2) din Constituție, exercițiul atribuțiilor funcționale ale Curții Constituționale este subordonat controlului din partea puterii judecătorești, în calitatea sa de exponent al puterii de stat în cadrul mecanismului constituțional de exercitare a puterii de stat conform principiului separării puterilor (art. 6 din Constituție) arbitrat de Curtea Constituțională?
4. Hotărârile Curții Constituționale cu privire la alegerea și/sau destituirea în/din funcția de Președinte al Curții Constituționale se supun unor căi de atac?

VIII – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Semnătura:

Dinu Plîngău

Locul: Chișinău, Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 105, biroul 723, Parlamentul Republicii Moldova.

Data: 25 iunie, 2020